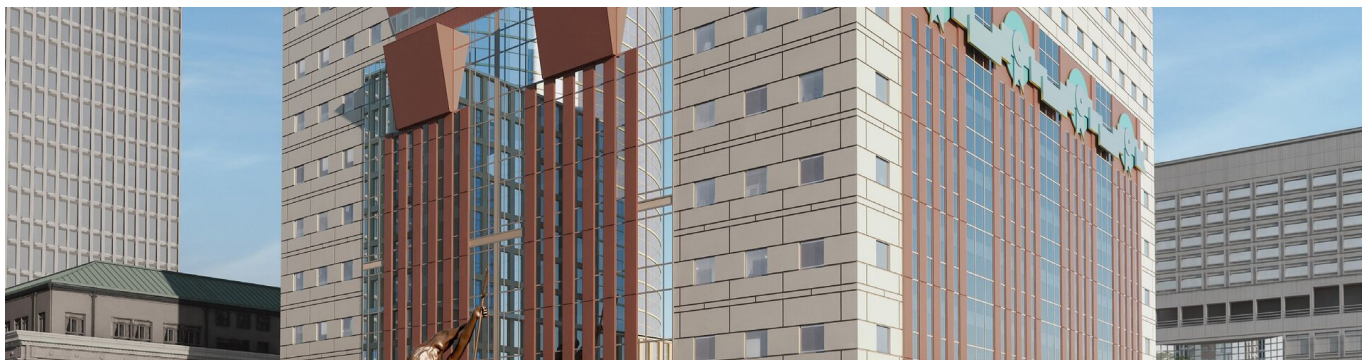

Historyzujące odmiany postmodernizmu w architekturze

- [Historyzujące odmiany postmodernizmu w architekturze](#)

Historyzujące odmiany postmodernizmu w architekturze

Portland Building, 1982, Portland, Oregon, Michael Graves, nextportland.com, CC BY 3.0

Ważne daty

Początek lat 60 – pojawienie się terminu postmodernizm w amerykańskiej krytyce literackiej

15 lipca 1972 – symboliczny i spektakularny początek modernizmu; wyburzenie 14 piętrowych wielkopłytowych apartamentowców w St. Louis, wzniesionych 20 lat wcześniej przez Minoru Yamasakiego

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Plik o rozmiarze 71.75 KB w języku polskim

I. Rozwijanie zdolności rozumienia przemian w dziejach sztuki w kontekście ich uwarunkowań kulturowych, środowiskowych, epok, kierunków, stylów i tendencji w sztuce. Uczeń:

1) wykazuje się znajomością chronologii dziejów sztuki z uwzględnieniem:

h) sztuki 2 połowy XX wieku (surrealizm, informel, pop art, minimalizm, hiperrealizm, land art, konceptualizm, neofiguracja, Nowy Realizm, op-art, tendencja zerowa, modernizm i postmodernizm w architekturze, nurt organiczny i kinetyczny w rzeźbie oraz sztuka krytyczna i zaangażowana),

2) wymienia cechy sztuki poszczególnych epok, kierunków i tendencji;

3) rozumie konteksty kulturowe i uwarunkowania przemian w dziejach sztuki (w tym historyczne, religijne, filozoficzne).

4) prawidłowo sytuuje w czasie i w przestrzeni geograficznej poszczególne epoki, style, kierunki i tendencje w sztuce;

5) charakteryzuje i opisuje sztukę powstałą w obrębie poszczególnych epok, kierunków i tendencji;

II. Zapozdawanie z najwybitniejszymi dziełami w zakresie architektury i sztuk plastycznych. Uczeń:

1) wymienia i rozpoznaje najbardziej znane dzieła sztuki różnych epok, stylów oraz kierunków sztuk plastycznych;

2) wskazuje twórców najbardziej reprezentatywnych dzieł;

3) umiejscawia dzieła w czasie (wskazuje stulecie powstania dzieł sztuki dawnej, a w przypadku dzieł sztuki nowoczesnej i współczesnej, datuje je z dokładnością do połowy wieku), w nielicznych przypadkach, dotyczących sztuki nowoczesnej i współczesnej, zna daty powstania dzieł lub datuje je z dokładnością jednej dekady;

13) dokonuje opisu i analizy, w tym porównawczej, dzieł z uwzględnieniem ich cech formalnych;

a) w architekturze: planu, układu przestrzennego, opisu fasady i elewacji, wnętrza,

IV. Kształcenie w zakresie rozumienia i stosowania terminów i pojęć związanych z dziełami sztuki, ich strukturą i formą, tematyką oraz techniką wykonania. Uczeń:

1) definiuje terminy związane z opisem formy i struktury dzieła architektonicznego, w tym określenia dotyczące typów i elementów planów budowli, elementów konstrukcyjnych i dekoracyjnych (dekoracji fasady i wnętrza) oraz układu przestrzennego;

Nauczysz się

określać cechu postmodernizmu;

wskazywać inspiracje innymi stylami w postmodernistycznej architekturze;

przedstawiać twórców najbardziej reprezentatywnych dzieł architektury postmodernizmu;

łączyć budowle z ich autorami i miastami, w których się znajdują.

Postmodernizm jako styl w architekturze

Początki postmodernizmu w architekturze przypadają na lata 60. XX wieku i związane są głównie z krytyką modernizmu, w którym widziano podporządkowanie się idei o utopijnym charakterze, a za funkcjonalizm betonu i estetykę szkła uważano za nudne. Przełomem było ukazanie się publikacji Jane Jacobs *The Death and Life of Great American Cities* i Roberta Venturiego *Complexity and Contradiction in Architecture* (*Złożoność i sprzeczność w architekturze*). Jacobs jako główną tezę stawiała dążenie do uproszczenia struktury, natomiast Venturi zwrócił uwagę na rolę wprowadzenia do architektury ironii.

Przełomowy moment nastąpił **15 lipca 1972** uważa się za symboliczny i spektakularny koniec modernizmu. Tego dnia miało miejsce wyburzenie 14 piętrowych wielkopłytowych apartamentowców w St. Louis, wzniesionych 20 lat wcześniej przez Minoru Jamasakiego. Pierwszym zagorzałym krytykiem modernizmu był Robert Venturi, amerykański architekt, który wpłynął na kształtowanie się tendencji postmodernistycznych. Poddał w wątpliwość słynną dewizę Ludwiga van der Rohe, słynnego mistrza modernizmu w architekturze „Mniej znaczy więcej” oraz potępił obojętność wobec otoczenia i historii, opowiadając się tym samym za czerpaniem inspiracji z tradycji. Postmoderniści wracali do tradycji, ale jej nie kopiowali, a dowolnie łączyli z nowoczesnymi. Stosowali współczesne materiały i konstrukcje, łącząc je z elementami stylów historycznych i dostosowując je do współczesnych funkcji obiektu. Nie jest to zatem wierne kopiowanie, jak w eklektycznych projektach XIX wiecznych. Często architektura przyjmuje charakter ironicznego żartu, wprowadzając nienaturalność w zestawieniach elementów dawnych i współczesnych, upraszczając formy i modyfikując je w dowolny sposób. Postmoderniści uważali, że

architektura powinna być środkiem przekazu konkretnych treści, związanych z przeznaczeniem i funkcją budowli i wpływają na jej formę.

Architektoniczne przykłady postmodernizmu

Postmodernizm w historycznej odmianie odnosi się do nowego klasycyzmu, różnych odmian historyzmu, a także architektury późnego modernizmu z elementami tradycyjnymi. Był więc kierunkiem eklektycznym. Pomnikiem postmodernizmu określany bywa AT&T, budynek zaprojektowany przez architekta Philipa Johnsona i Johna Burgee, a powstający w latach 1979-1984. Stał się natychmiast kontrowersyjny ze względu na swój ozdobny otwarty [fronton](#). Bryła budowli przypomina chicagowskie drapacze chmur, ale jego zwieńczenie posiada klasyczny charakter – przerwany tympanon nawiązuje do barokowych lub neobarokowych zabytków. Wejście zostało zaprojektowane w renesansowej formie przypominające kaplicę Pazzich. Wewnątrz pojawiają się natomiast formy średniowieczne: romańskie kolumny, sklepienia krzyżowe.

Philip Johnson, John Burgee, AT&T Building, 1979-1984, Nowy Jork, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:AT&T_Building.jpg), David Shankbone, CC By 2.5

Formy historyczne pojawiające się w architekturze postmodernistycznej często są uproszczeniami i zawierają zmodyfikowane elementy konstrukcyjne. *Public Services* w Portland, zaprojektowany przez Michaela Gravesa zawiera spłaszczone pilastry, dekorowane motywem załamującej się wstęgi, przypominającej girlandę. Architekt wprowadził do fasady także kolorową strukturę o trójdzielnym podziale: podstawa w kolorze turkusowym, środkowa z terakoty i górna – niebieska, nadając symbolikę uprawnej ziemi, ogrodu i nieba.

Portland Building, 1982, Portland, Oregon, Michael Graves, nextportland.com, CC BY 3.0

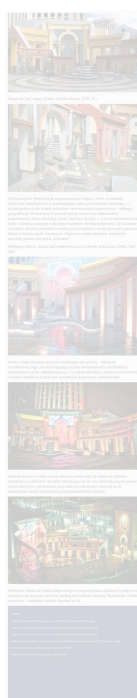
Wyrazem sporu pomiędzy neomodernistami i tradycjonalistami stał się konkurs na opracowanie fasady nowego skrzydła National Gallery w Londynie. Projekt fasady Roberta Venturiego i Denise'a Scotta Browna dostarczył jedno z najbardziej wyrafinowanych rozwiązań w architekturze publicznej okresu ponowoczesnego. W swoim rozwiązaniu połączył modernizm, współczesną konstrukcję, angielski klasycyzm, stal, kamień i szkło, zachowując symbolikę, kontekst i kreatywność przestrzenną. Odniesienia klasyczne widoczne są w zastosowaniu pilastrów, belkowania, korynckiej kolumny, które wynikają ze stylu sąsiedniego budynku. Jednak te nawiązania są łamane – pomiędzy pilastrami pojawiły się nieregularne ślepe okna, **gzyms** pod oknem urywa się, a prostokątne wejście nie łączy się z klasycznymi elementami.

Londyn, Sainsbury Wing, otwarcie 9 lipca 1991, Robert Venturi, Wikipedia, CC BY 2.5

Postmodernizm, nawiązuje często do klasycznych rozwiązań, łącząc je z kiczem. Projektanci inspirowali się pop-artem, zmierzając do konsumpcjonizmu i estetyki masowej. Charles Moore w Piazza d'Italia posłużył się fantazją i zaprojektował plac w formie wielu zapożyczeń z włoskiej architektury klasycznej. W realizacji artysty można dostrzec elementy bazyliki w Vicenzie Andrei Palladia, Fontanny di Trevi w Rzymie, elementy łuku triumfalnego. Architekt uzyskał efekt teatralnej scenografii, wprowadzając żywą, intensywną kolorystykę, neony, elementy ze stali nierdzewnej.

Piazza Italia

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DXGTUed3P>

Źródło: online skills, https://www.youtube.com/watch?v=d2EPSJ_-prw.

Historyzująca odmiana postmodernizmu nie zawsze korzystała z bezpośredniego nawiązania i zapożyczeń z dawnych stylów. Formę aluzji zastosował Johann Otto von Spreckelsen w łuku triumfalnym Grande Arche, budowanym w latach 1982-1989 dla uczczenia ludzkości i idei humanitarnych, dokończonym po śmierci architekta przez Paula Andreu, a nawiązującym do Łuku Triumfalnego Jeana-François-Thérèse Chalgrina, poświęconego ofiarom wojen rewolucji francuskiej i wojen napoleońskich. Postmodernistyczny projekt jest otwartym sześcianem o prawie idealnej konstrukcji.

Johann Otto von Spreckelsen, Paul Andreu, Grande Arche, 1982-1990, Paryż, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Grande_Arche.jpg), CC By 2.5

Z pojęciem postmodernizmu łączą się niekiedy inne nurty współczesnej architektury: neokonstruktywizm, dekonstruktywizm, czy high-tech. Jednak ich nowatorskie rozwiązania nie łączą się z historyzującą odmianą ponowoczesności i są tematem odmiennych tendencji.

Ćwiczenie 1

Która data jest uważana za przełomową dla powstania postmodernizmu w architekturze?

☐ 15 lipca 1972

☐ 1 lipca 1972

☐ 22 lipca 1972

Ćwiczenie 2

Uzupełnij zdanie.

Łamana wstęga w Public Services przybiera formę .

Ćwiczenie 3

Do budowli dopisz miasta, w których się znajdują.

AT&T Building -

Grande Arche -

Ćwiczenie 4

Określ, jaką formę posiada przedstawiony na ilustracji obiekt (typ obiektu). Odpowiedź zapisz pod ilustracją małymi literami.

Ćwiczenie 5

.....

Połącz budowle z architektami.

AT&T Building

Charles Moore

Public Services

Philip Johnson, John Burgee

Fasada National Gallery

Robert Venturi i Denise Scott Brown

Piazza d'Italia

Michael Graves

Ćwiczenie 6

Wskaż, jakiej idei poświęcony jest Grande Arche w Paryżu.

- ☐ uczczeniu ludzkości i idei humanitarnych
- ☐ ofiarom wojen rewolucji francuskiej i wojen napoleońskich
- ☐ głodującym w Afryce

Ćwiczenie 7

Określ, do jakiego detalu architektonicznego nawiązuje zwieńczenie AT&T.

.....

Słownik pojęć

Belkowanie

w klasycznych porządkach architektonicznych najwyższy poziomy element spoczywający na kolumnach (półkolumnach, pilastrach).

Fronton

przyczółek, element architektoniczny w formie trójkątnego szczytu;

Girlanda

feston(wł. festone – wieniec), element dekoracyjny w formie podwieszonego po bokach i przewiązanego wstęgami półwieńca z liści, kwiatów i owoców.

Gzyms

zwykle profilowany pas wysunięty przed lico muru.

Łuk Triumfalny

budowla w kształcie bramy jedno-, dwu- albo trójprzelotowej, z otworem przelotowym zamkniętym przeważnie półkoliście, wznoszona dla uczczenia wybitnej osoby lub doniosłego wydarzenia, zdobiona dekoracją rzeźbiarską, napisami dedykacyjnymi, często zwieńczona posągiem triumfatora.

Pilaster

płaski filar przyścienny, nieznacznie wysunięty przed lico ściany, pełniący funkcję podpory i dekoracyjnego rozczłonkowania muru.

Źródło: <https://encyklopedia.pwn.pl>

Galeria dzieł sztuki

Londyn, Sainsbury Wing, otwarcie 9 lipca 1991, Robert Venturi, Wikipedia, CC BY 2.5

Bibliografia

Koch W., Style w architekturze, W. Baraniewski (tłum.), Warszawa: „Świat Książki”, 1996

Piotrowski P., W kręgu dyskusji postmodernistycznych, repozytorium.amu.edu.pl (dostęp z dnia 31.03.2018)

Słownik sztuki XX wieku, Gérard Durozoi (red.), Warszawa 1998